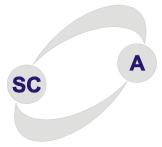
Predavanje

Predmet

Metodi optimizacije

Tema

Statička optimizacija, numeričke metode jednodimenzione optimizacije

2022 godina

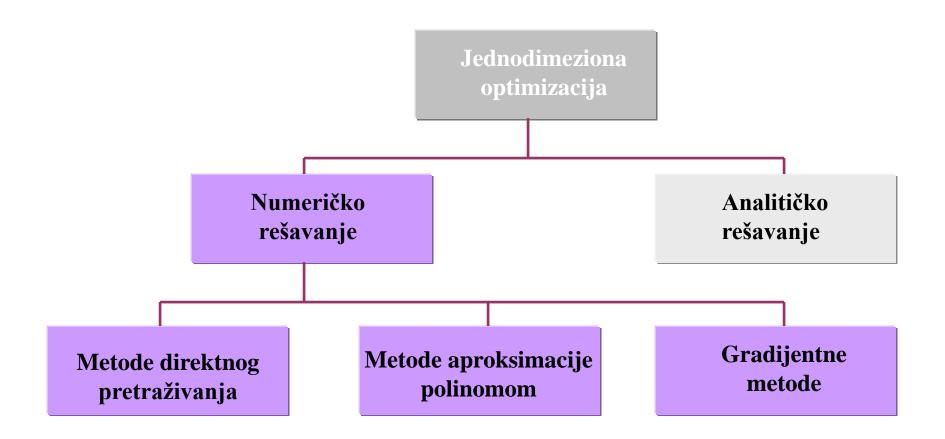
Statička optimizacija, numeričke metode jednodimenzione optimizacije

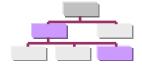
Da li su jednodimenzioni problemi laki? (Ponekad)

Da li se metodi višedimenzione optimizacije, mogu koristiti kod sistema sa jednom promenljivom? (Da) ali,

- 1. Postoji određen broj važnih jednodimenzionih problema.
- 2. Predstavljaju osnovu višediemnzione numeričke optimizacije.
- 3. Jednodimenziona optimizacija je često sastavni deo složenih optimizacionih problema i softvera!

Statička optimizacija, jednodimenziona optimizacija

Gradijentne metode

Osnovna ideja ovih metoda

Naći stacionarne tačke funkcije (f'(x)=0) (ako je funkcija diferencijabiln do reda koji nam je potreban).

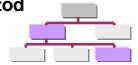
Newton-Raphson Metod

f(x) se razvija u Taylor-ov red oko x_0

$$f(x) \approx g(x) = f(x_0) + f'(x_0)(x - x_0) + \frac{1}{2}f''(x_0)(x - x_0)^2$$

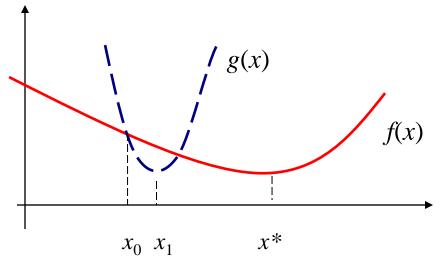
g(x) je parabola čiji je ekstrem u x_1 , a uzima se kao polazna tačka za sledeću iteraciju

f(x) se razvija u Taylor-ov red oko x_0

$$f(x) \approx g(x) = f(x_0) + f'(x_0)(x - x_0) + \frac{1}{2}f''(x_0)(x - x_0)^2$$

g(x) je parabola čiji je ekstrem u x_1 , a uzima se kao polazna tačka za sledeću iteraciju

$$g'(x_1) = 0$$

$$f'(x_0) + f''(x_0)(x_1 - x_0) = 0$$

$$x_1 = x_0 - \frac{f'(x_0)}{f''(x_0)}$$

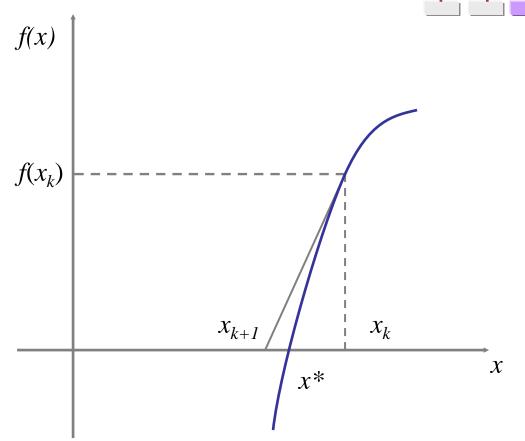
$$x_{k+1} = x_k - \frac{f'(x_k)}{f''(x_k)}$$

$$f'(x_k) = \frac{f(x_k)}{x_k - x_{k+1}}$$

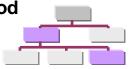
$$x_{k+1} = x_k - \frac{f(x_k)}{f'(x_k)}$$

$$x_{k+1} = x_k - \frac{f'(x_k)}{f''(x_k)}$$


```
def newtonRaphson(x0,tol):
    x_novo=x0;
    x_pre=math.inf
    iter=0
    while(abs(x_pre-x_novo)>tol):
        iter+=1
        x_pre=x_novo
        x_novo=x_pre-dfunc(x_pre)/ddfunc(x_pre)
    xopt=x_novo
    fopt=func(xopt)
    return xopt,fopt,iter
```


$$x_1 = x_0 - \frac{f'(x_0)}{f''(x_0)}$$

Iterativni postupak

$$x_{n+1} = x_n - \frac{f'(x_n)}{f''(x_n)}$$

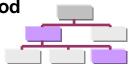
Kriterijum zaustavljanja

$$\varepsilon_{n+1} = \frac{|\boldsymbol{x}_{n+1} - \boldsymbol{x}_n|}{|\boldsymbol{x}_{n+1}|}$$

Da li je uvek ovo kriterijum zaustavljanja

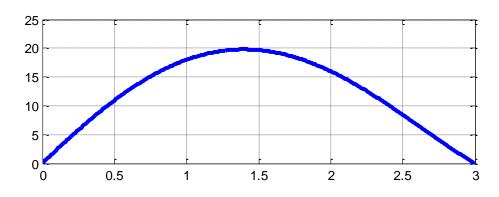

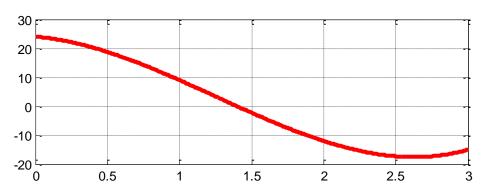
$$f(x) = x^{4} - 5x^{3} - 2x^{2} + 24x$$

$$f'(x) = 4x^{3} - 15x^{2} - 4x + 24$$

$$f''(x) = 12x^{2} - 30x - 4$$

$$x = [0,3]$$

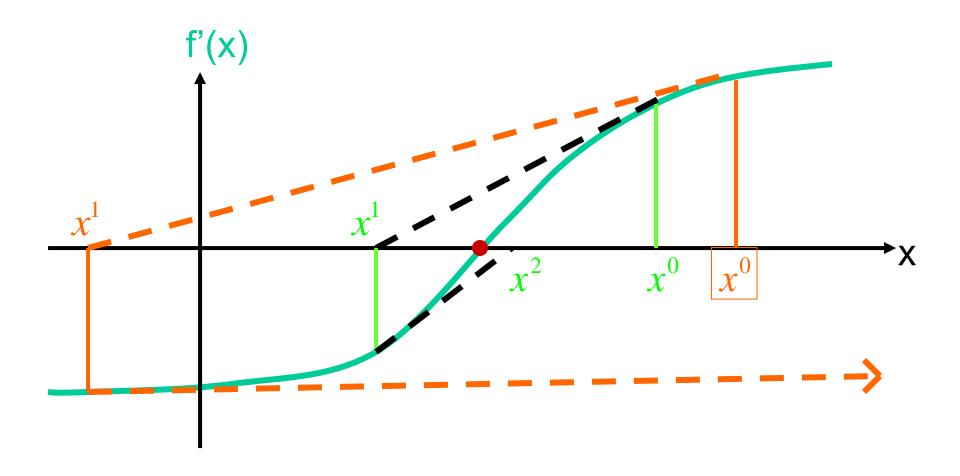

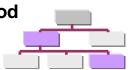
Primer

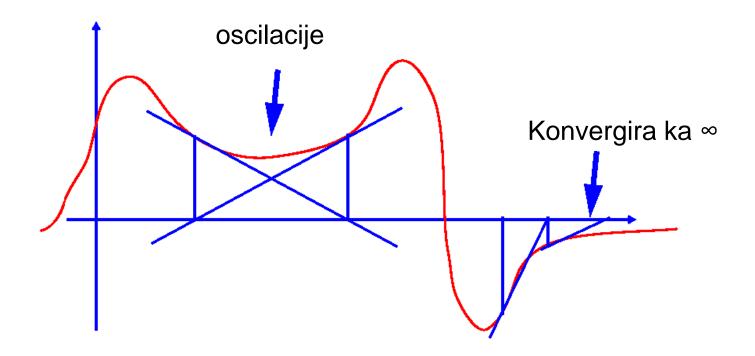
```
def func(x):
    f=x**4-5*x**3-2*x**2+24*x
    return f
def dfunc(x):
    f=4*x**3-15*x**2-4*x+24
    return f
def ddfunc(x):
    f=12*x**2-30*x-4
    return f
tol=0.0001
init guess=1
[xopt, fopt, iter] = newtonRaphson(init_guess, tol)
print(xopt, fopt, iter)
```

Konvergencija zavisi od dobrog početnog pogađanja

Konvergencija zavisi od dobrog početnog pogađanja

domaći

$$f(x)' = (x-1)^3 = 0$$

$$f(x)' = x^3 - 0.03x^2 + 2.4x10^{-6} = 0$$

$$f(x)' = Sin \ x = 0$$

$$f(x)' = x^2 + 2 = 0$$

Metod Sečice

Ako se drugi izvod zameni konačnom razlikom,

$$f''(x_k) \approx \frac{f'(x_k) - f'(x_{k-1})}{x_k - x_{k-1}}$$

Newton-va metoda postaje

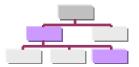
$$x_{k+1} = x_k - f'(x_k) \frac{x_k - x_{k-1}}{f'(x_k) - f'(x_{k-1})}$$
 k=1,2,...

tačke x₀, x₁ su proizvoljne

Metod Sečice f(x) $\frac{x^{2}-x_{1}}{-f(x_{1})} = \frac{x_{2}-x_{1}}{f(x_{2})-f(x_{1})}$ $f(x_2)$ $x^{1} = x_{1} - \frac{x_{2} - x_{1}}{f(x_{2}) - f(x_{1})} f(x_{1})$ x_2 $x^{1} = x_{1} - \frac{x_{2} - x_{1}}{f'(x_{2}) - f'(x_{1})} f'(x_{1})$ $f(x_1)$ $x_{k+1} = x_k - f'(x_k) \frac{x_k - x_{k-1}}{f'(x_k) - f'(x_{k-1})}$

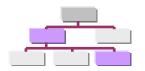
 χ

Metod Sečice


```
def secica(x0,x1,tol):
    x pre=x0
    x_ppre=math.inf
    x novo=x1
    iter=0
    while(abs(x_novo-x_pre)>tol):
        iter+=1
        x_ppre = x_pre
        x pre = x novo
        x_novo=x_pre-dfunc(x_pre)*(x_pre-x_ppre)/(dfunc(x_pre)-
dfunc(x_ppre))
    xopt=x novo
    fopt=func(xopt)
    return xopt,fopt,iter
```

Metod Sečice

• Početno pogađanje
$$x_2 = x_1 - f'(x_1) \frac{x_1 - x_0}{f'(x_1) - f'(x_0)}$$

• Iterativni postupak
$$x_{k+1} = x_k - f'(x_k) \frac{x_k - x_{k-1}}{f'(x_k) - f'(x_{k-1})}$$

• Kriterijum zaustavljanja $\mathcal{E}_{n+1} = \left| rac{oldsymbol{x}_{n+1} - oldsymbol{x}_n}{oldsymbol{x}_{n+1}}
ight|$

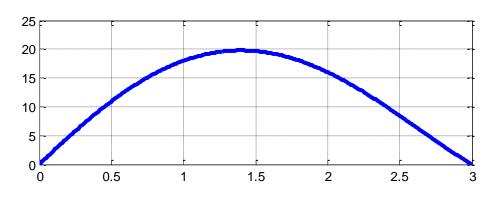

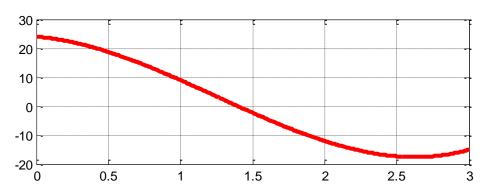
$$f(x) = x^{4} - 5x^{3} - 2x^{2} + 24x$$

$$f'(x) = 4x^{3} - 15x^{2} - 4x + 24$$

$$f''(x) = 12x^{2} - 30x - 4$$

$$x = [0,3]$$


```
def func(x):
   f=x^{**}4-5^{*}x^{**}3-2^{*}x^{**}2+24^{*}x
   return f
def dfunc(x):
   f=4*x**3-15*x**2-4*x+24
   return f
tol=0.0001
init_guess1=0
init_guess2=3
[xopt,fopt,iter]=secica(init_guess1,init_guess2,tol)
print(xopt, fopt, iter)
```

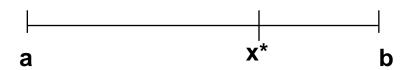

Metode direktnog pretraživanja

Metod direktnog pretraživanja su u osnovi metode jednodimenzione optimizacije

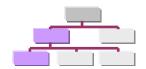
Smatraju ih "kičmom" nelinearnih optimizacionih algoritama Svode se na pretraživanje zatvorenog intervala

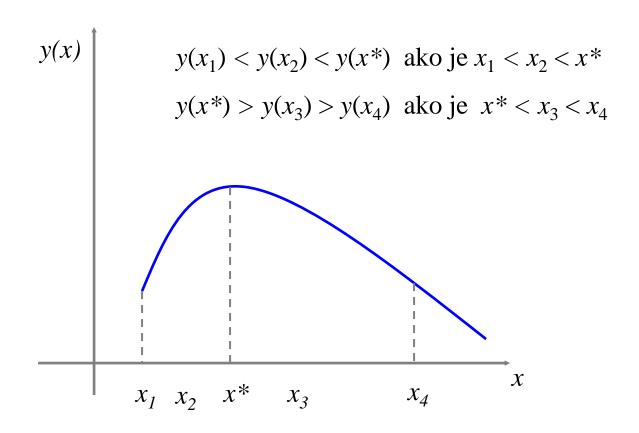
Često pretpostavljamo da je funkcija unimodalna

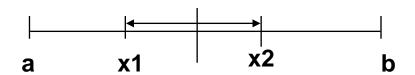

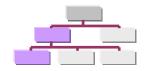
Detaljno pretraživanje zahteva N = (b-a)/ ϵ + 1 proračuna u interavalu sa slike, pri čemu je ϵ rezolucija.

unimodalnost

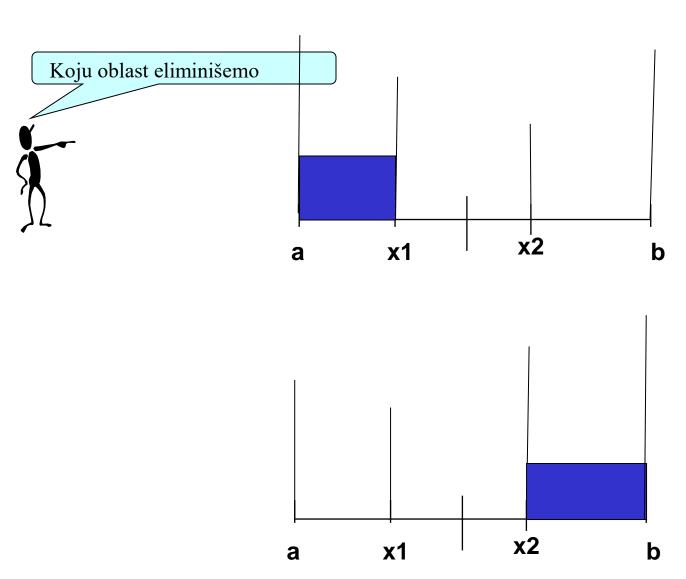

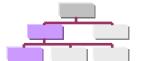

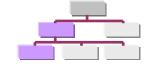

Pretraga da bi se našao $\min f(x)$:

- 0) pretpostaviti interval [a,b]
- 1) naći po nekoj formuli (npr x1 = a + (b-a)/2 ϵ /2 i x2 = a+(b-a)/2 + ϵ /2 gde je ϵ rezolucija).
- 2) porediti f(x1) i f(x2)
- 3) Ako je f(x1) < f(x2) tada eliminišemo x > x2 i b = x2Ako f(x1) > f(x2) tada eliminišemo x < x1 i a = x1Ako f(x1) = f(x2) tada biramo novi par tačaka
- 4) Nastaviti dok interval ne bude $< 2 \epsilon$

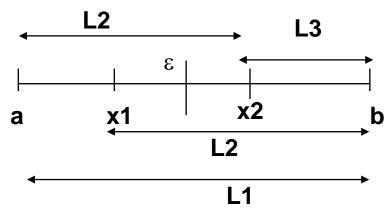
Metod direktnog pretraživanja

Fibonačijev Metod

Fibonačijevi brojevi:

1,1,2,3,5,8,13,21,34,... odnosno, suma dva prethodna

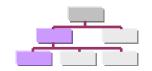
$$F_n = F_{n-1} + F_{n-2}$$

$$L1 = L2 + L3$$

Može se pokazati

$$L_n = (L1 + F_{n-2} \varepsilon) / F_n$$

1200 te...

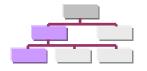
Fibonači je postavio pitanje...

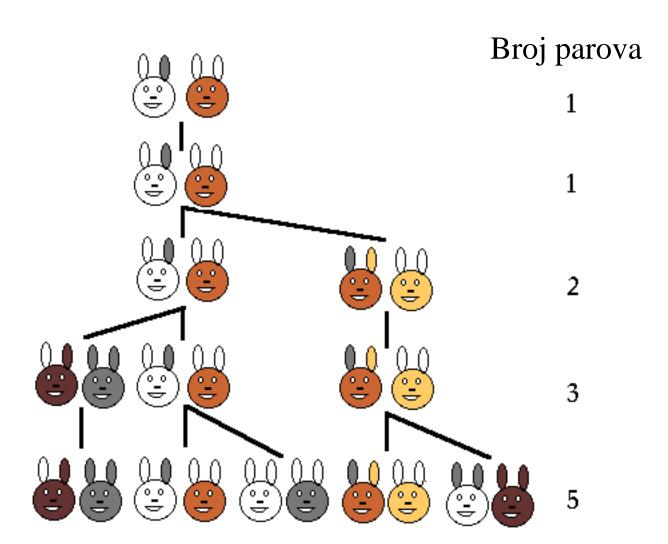

Leonardo Pisano (1170-1250)

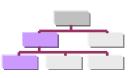
Pretpostavimo da se tek rođeni par, mužjak i ženka, zečeva stavi u polje. Zečevi su u stanju da se razmnožavaju posle mesec dana i na kraju drugog meseca ženka može da dobije novi par zečeva. Pretpostavimo da zečevi ne umiru i da ženka uvek daje novi par (muško-žensko) svaki mesec od drugog meseca. Koliko će parova biti na kraju prve godine.

Fibonačijev metod

Fibonačijev metod

- Odrediti interval L₀ [a,b] (a<b), koji sadrži,tačku x* i specificirati rezolucijutačnost aproksimacije ε>0. Interval
- 2. Odrediti najmanji prirodan broj *n* koji zadovoljava uslov:

$$F_n > \frac{1}{\varepsilon}(b-a)$$
 ili $F_n > \frac{L_0}{\varepsilon}$

3. Izračunati prvi interval (prva iteracija)

$$x_1 = a + \frac{F_{n-2}}{F_n} (b - a)$$

$$x_2 = a + b - x_1$$

4. Izračunati k ti interval i ponavljati postupak (korak 4.) sve do k=n

Odrediti $f(x_1)$ i $f(x_2)$, pa napraviti novi set tačaka a i b po principu:

Ako je $f(x1) \le f(x2)$ tada eliminišemo x > x2 i b = x2, x2=x1, x1 = a + b - x1.

Ako f(x1) > f(x2) tada eliminišemo x < x1 i a = x1, x1=x2, x2 = a + b - x2

Ako f(x1) = f(x2) tada biramo novi par tačaka

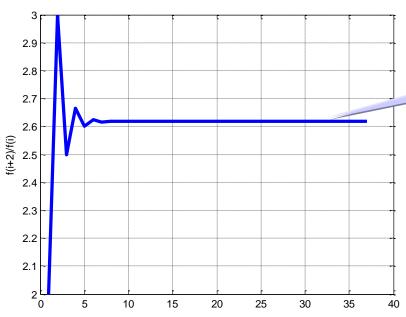
```
def fibonaci metod(a,b,tol):
    #Fibonacci - jev postupak minimizacije funckcije FUNCjedne
promenljive.
    # Funkcija mora biti unimodalna nad intervalom[a, b].
    # Tol je trazena sirina intervala u kome se nalazi minimum.
    ## Korak 1 - Trazimo najmanji broj n koji zadovoljava uslov
    n=1
    while (abs(b-a)/tol)>fibonaci_broj(n):
        n+=1
    ## Korak 2 - Odredjujemo pocetne tacke
    x1 = a + fibonaci_broj(n-2)/fibonaci_broj(n)*(b-a)
    x2 = a + b - x1
```

```
## Korak 3 - Iteracije
    # Radimo n - 1 iteracija, posle cega je (b - a) < tol
for i in range(2,n+1):
    if func(x1)<=func(x2):</pre>
        b=x2
        x2=x1
        x1=a+b-x2
    else:
        a=x1
        x1=x2
        x2=a+b-x1
if func(x1)<func(x2):</pre>
    xopt=x1
    fopt=func(x1)
else:
    xopt=x2
    fopt=func(x2)
return xopt,fopt,n
```

```
def func(x):
    f=-1*(x**4-5*x**3-2*x**2+24*x)
    return f

a=0
b=3
tol=0.0001
xopt,fopt,n=fibonaci_metod(a,b,tol)

1.398938923395339 -19.801612810191763 24
```


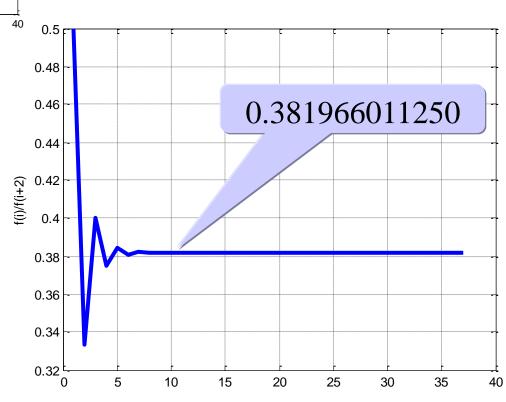
2.618033988749

F(i)/F(i+2)

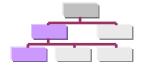
F(i+2)/F(i)

Posle 15 brojeva podudaraju se na 5 decimalnih mesta

$$\frac{F_n}{F_{n+2}} \approx \frac{3 - \sqrt{5}}{2}$$

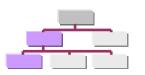

Jedan od nedostataka Fibonačijeve metode sastoji se u tome da se odredi broj iteracija *n* koji garantuje da tačka optimuma leži unutar željenog intervala.

Da bi to izbegli stavljamo da je odnos

$$\frac{F_n}{F_{n+2}} \approx c = \frac{3 - \sqrt{5}}{2} = 0.38197$$

Tada algoritam postaje

- 1. Odrediti interval [a,b] (a<b), koji sadrži,tačku x* i specificirati rezoluciju-tačnost aproksimacije ε>0.
- 2. Izračunati

$$c = \frac{3 - \sqrt{5}}{2} \approx 0.38197$$

3. Izračunati prvi interval

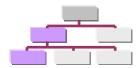
$$x_1 = a + c(b - a)$$

4. Dok nije (b-a)< ϵ

$$x_2 = a + b - x_1$$

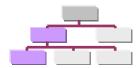
Odrediti $f(x_1)$ i $f(x_2)$, pa napraviti novi set tačaka a i b po principu:

Ako je $f(x1) \le f(x2)$ tada eliminišemo x > x2 i b = x2, x2 = x1, x1 = a + c*(b - a)Ako f(x1) > f(x2) tada eliminišemo x < x1 i a = x1, x1 = x2, x2 = b - c*(b - a)Ako f(x1) = f(x2) tada biramo novi par tačaka


```
def zlatni_presek_metod(a,b,tol):
   # Zlatni presek postupak minimizacije funckcije FUNCjedne
promenljive.
   # Funkcija mora biti unimodalna nad intervalom[a, b].
   # Tol je trazena sirina intervala u kome se nalazi minimum.
    ## Korak 1 - Odredjujemo početni tačku
   # Odredjivanje konstante zlatnog preseka
    c=(3-math.sqrt(5))/2
   # Pocetne tacke
    x1 = a + c*(b-a)
    x2 = a + b - x1
    n=1
```

```
## Korak 2 - Iterativno smanjujemo interval dok ne
zadovoljimo zadatu preciznost
while (b-a)>tol:
    n+=1
    if func(x1)<=func(x2):</pre>
        b=x2
        x1=a + c*(b-a)
        x2=a+b-x1
    else:
        a=x1
        x1 = a + c * (b - a)
        x2 = a + b - x1
if func(x1)<func(x2):</pre>
    xopt=x1
    fopt=func(x1)
else:
    xopt=x2
    fopt=func(x2)
return xopt,fopt,n
```

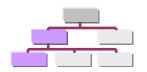


```
def func(x):
    f=-1*(x**4-5*x**3-2*x**2+24*x)
    return f
a=0
b=3
tol=0.0001

xopt,fopt,n=zlatni_presek_metod(a,b,tol)
print(xopt,fopt,n)

1.398935135585186 -19.801612810579616 23
```

Metod Zlatnog Preseka

$$\frac{AC}{BC} = \frac{BC}{AB}$$

Proveriti za domaći

Ako: AC=1 BC=x AB=1-x

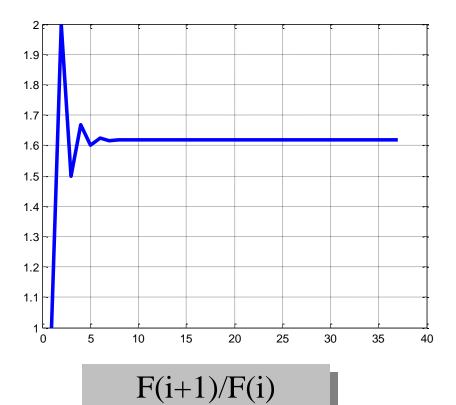
Tada je:
$$\frac{1}{x} = \frac{x}{1-x}$$

Rešiti kvadratnu jednačinu:

$$x^{2} = 1 - x$$
 $0 = x^{2} + x - 1$ $x = \frac{-1 \pm \sqrt{5}}{2}$

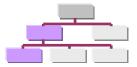
Kako je x negativnu vrednost eliminišemo pa dobijamo

$$x = \frac{\sqrt{5-1}}{2} = 0.618034$$

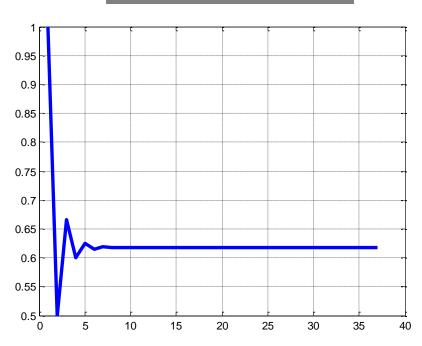

$$\frac{F_n}{F_{n+1}} \approx \frac{\sqrt{5} - 1}{2}$$

Metod Zlatnog Preseka

F(i)/F(i+1)

Simbolički

• Phi - "Fi" - Φ

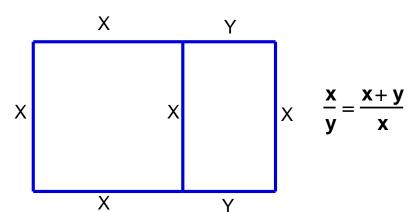
$$\Phi = \frac{\sqrt{5} + 1}{2} = 1.6180...$$

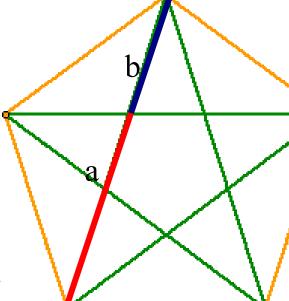
• phi - "fi" - φ, φ

$$\phi = \frac{\sqrt{5} - 1}{2} = 0.6180...$$

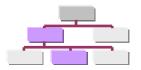
Tau - τ

Geometrijski

$$\Phi = \frac{a}{b} = 1.6180...$$

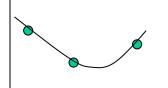
Metode aproksimacije polinomom

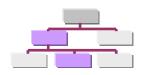
Osnovna ideja ovih metoda

f-ja se aproksimira polinomom y(x) na intervalu I koji sadrži optimum, odredi se minimum $min\ y(x)=xopt$, u okolini xopt se formira novi interval (manji od prethodnog) i vrši se nova aproksimacija

Metod Parabole

$$y(x) = a + b x + c x^2$$

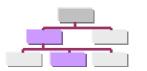
$$y(x) = a + b x + c x^2$$

- traže se tri $x_1 < x_2 < x_3$ tačke tako da je $f(x_1) \ge f(x_2) \le f(x_3)$ tada je i $x_1 < x^* < x_3$
- Reši se sistem jednačina po a, b, c
 a+bx₁+cx₁²=f(x₁)
 a+bx₂+cx₂²=f(x₂)
 a+bx₃+cx₃²=f(x₃)
- Uslov minimuma parabole: y'(x)=0 da je

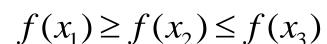
$$x_{opt} = -\frac{b}{2c}$$

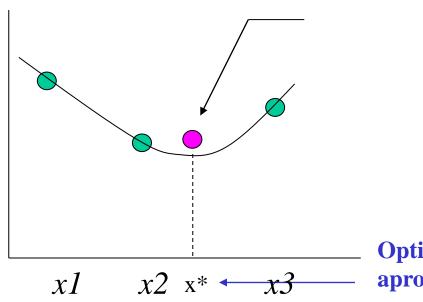
- sada x_{opt} i dve susedne tačke od x₁, x₂, x₃ formiraju novu trojku i postupak se nastavlja. Uporediti x_{opt} i x₂ manja od njih dve je nova x₂ a tačke levo i desno čine x₁ i x₃.
- postupak se prekida kada je $\left| f(x_{opt}) y(x_{opt}) \right| \le \xi$

Metod Parabole

$$y(x) = a + b x + c x^2$$

Optimum aproksimacije

$$x_2 = x_2$$

$$x_1 = x_1$$

$$x_3 = x^*$$

$$x^* = \frac{1}{2} \frac{(x_2^2 - x_3^2)f_1 + (x_3^2 - x_1^2)f_2 + (x_1^2 - x_2^2)f_3}{(x_2 - x_3)f_1 + (x_3 - x_1)f_2 + (x_1 - x_2)f_3}$$

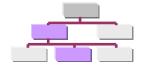
```
import numpy as np
import numpy.linalg as lin
def parabola(x1,x3, tol):
    X=np.array([x1, (x1+x3)/2, x3]).transpose()
    pom=np.array([1, 1, 1]).transpose()
    Y=np.array([pom, X, X*X]).transpose()
    F = np.linspace(0, 0, len(X))
    for i in range(0, len(X), 1):
        F[i] = func(X[i])
    abc=lin.solve(Y,F)
    x=-abc[1]/2/abc[2]
    fx=func(x)
    n=0
    while np.abs(np.dot([1, x, x**2],abc)-fx)>tol:
        if (x>X[1]) and (x<X[2]):
            if (fx<F[1]) and (fx<F[2]):
                X=np.array([X[1], x, X[2]])
                F=np.array([F[1], fx, F[2]])
            elif (fx>F[1]) and (fx<F[2]):</pre>
                X = np.array([X[0],X[1], x])
                F = np.array([F[0],F[1], fx])
            else:
                print('Greska')
```

```
elif (x>X[0]) and (x<X(2)):
        if (fx < F[0]) and (fx < F[1]):
            X = np.array([X[0], x, X[2]])
            F = np.array([F[0], fx, F[2]])
        elif (fx > F[1]) and (fx < F[0]):
            X = np.array([x, X[1], X[2]])
            F = np.array([fx, F[1], F[2]])
        else:
            print('Greska')
    else:
            print('x lezi van granica')
    pom = np.array([1, 1, 1]).transpose()
    Y = np.array([pom, X, X* X]).transpose()
    F = np.linspace(0, 0, len(X))
    for i in range(0, len(X), 1):
        F[i] = func(X[i])
    abc = lin.solve(Y, F)
    x = -abc[1]/2/abc[2]
    fx = func(x)
    n=n+1
return x,fx,n
```

```
def func(x):
    f=-1.*(x**4-5*x**3-2*x**2+24*x)
    return f

tol=0.0001
init_guess=1
[xopt,fopt,n]=parabola(0,2, 0.0001)
print(xopt,fopt,n)
```

1.3989682254173135 -19.801612796291295 2

Metode aproksimacije polinomom

Kubna Metoda

$$y(x)=a+bx+cx^2+dx^3$$

$$f'(x_1) < 0$$
 $f'(x_2) > 0$ $x_1 < x_2$

algoritam

aproksimira f(x) polinomom 3. reda

$$y(x)=a+bx+cx^2+dx^3$$
 $f'(x_1)<0$ $f'(x_2)>0$ $x_1< x_2$

- Koeficijenti se mogu odrediti na 2 načina:
 - poznavanjem f(x) u 4 tačke ili
 - poznavanjem f(x) i f'(x) u 2 tačke.

$$a+bx_i+cx_i^2+dx_i^3=f(x_i)$$
, i=1,2
 $b+2cx_i+3dx_i^2=f'(x_i)$, i=1,2

 Kod rešavanja y'(x) =0 dobijaju se dva rešenja, a uzima se ono koje leži u intervalu [x₁,x₂] i ima manju vrednost (za minimum)

Ako je
$$f'(x_{opt}) < 0$$
, $x_1 = x_{opt}$ inače $x_2 = x_{opt}$

• postupak se prekida kada je $\left| f(x_{opt}) - y(x_{opt}) \right| \le \xi$

```
import numpy as np
import numpy.linalg as lin
import math
def kubna(x1,x2, tol):
    X=np.array([x1, x2])
    Y=np.array([[1,x1,x1**2,x1**3],[1,x2,x2**2,x2**3],[0, 1,
2*x1,3*x1**2],[0, 1, 2*x2,3*x2**2]])
    F = np.array([func(x1), func(x2), dfunc(x1), dfunc(x2)])
    abcd=lin.solve(Y,F)
    b=abcd[1]
    c = abcd[2]
    d = abcd[3]
    D=math.sqrt(4*c*c-12*b*d)
    xa=(-2*c-D)/6/d
    xb=(-2*c+D)/6/d
    if func(xa)<func(xb):</pre>
        x=xa
    else:
        x = xh
    fx=func(x)
    n=0
```

```
while np.abs(np.dot([1, x, x**2,x**3],abcd)-fx)>tol:
    if func(xa) <func(xb):</pre>
        x2=x
    else:
        x1=x
    Y = np.array([[1, x1, x1 ** 2, x1 ** 3], [1, x2, x2 ** 2, x2 ** 3],
[0, 1, 2 * x1, 3 * x1 ** 2],
                   [0, 1, 2 * x2, 3 * x2 ** 2]])
    F = np.array([func(x1), func(x2), dfunc(x1), dfunc(x2)])
    abcd = lin.solve(Y, F)
    b = abcd[1]
    c = abcd[2]
    d = abcd[3]
    D = math.sqrt(4 * c * c - 12 * b * d)
    xa = (-2 * c - D) / 6 / d
    xb = (-2 * c + D) / 6 / d
    if func(xa) < func(xb):</pre>
        x = xa
    else:
       x = xb
    n+=1
    fx=func(x)
return x,fx,n
```

```
def func(x):
    f=-1.*(x**4-5*x**3-2*x**2+24*x)

    return f

def dfunc(x):
    f=-1*(4*x**3-15*x**2-4*x+24)
    return f

tol=0.0001
init_guess=1
[xopt,fopt,n]=kubna(0,2, 0.00001)
print(xopt,fopt,n)
```

1.3971493814365605 -19.801577064478614 30

Osobine kubne metode

- optimum uvek leži u [x1,x2]
- brža je od metode parabole, ali zahteva više računarskih operacija (stepen konvergencije je superlinearan)
- Minimum y(x) na intervalu [x1,x2] se može izračunati direktno

$$x^* = x_2 - \frac{f_2' + w - z}{f_2' - f_1' + 2w} (x_2 - x_1)$$

$$z = 3\frac{f_1 - f_2}{x_2 - x_1} + f_1' + f_2'$$

$$w = \sqrt{z^2 - f_1' \cdot f_2'}$$